

JEUGDKRANT

Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum Oudenbosch

juni 2014

Braakbal

Op de foto hiernaast zie je een braakbal van een kerkuil. Je ziet heel goed wat hij gegeten heeft: een musje. Zelig? Ja voor het musje wel, maar de uil dankt aan dat musje een goede maaltijd en dat niet alleen: zonder voedsel gaat de uil dood. Dat is ook zelig. Maar het voer voor je hond of kat wordt ook gemaakt van dieren hoor. Koeien, varkens, kippen, kalkoen....

Weet je wat raar is? Dat kattenvoer niet wordt gemaakt van muizen! Dat is toch wat katten vaak eten, en toch is er geen Whiskas met stukjes muis of Sheba met mussensmaak.

Komt dat misschien doordat wij mensen wat raar denken over de natuur? Of heeft het een praktische reden? Wat denk jij?

Hallo jongens en meisjes!

Hier is een korte jeugdkrant. Kort maar heel interessant! Natuurlijk vanwege de nieuwe doemiddag in juni, maar vooral omdat je iets kunt lezen over ons project 'Jeugdgidsen'. Als je wilt kun je namelijk gids worden in het museum. Zelf bezoekers ontvangen, rondleiden en hen alles vertellen over de collecties en voorwerpen die te zien zijn. Wat is er leuker dan in een aantal middagen te worden opgeleid op het gebied waarin jij interesse hebt en vervolgens groepen volwassenen te vertellen hierover? Want jij weet het!

Een mooie kans om het museum achter de schermen te leren kennen. Wie weet ben jij straks onze eigen deskundige....

Kijk op de site voor meer informatie: www.nvmoudenbosch.nl.

Groeten van de mensen van het museum.

BELANGRIJK

- Opgeven voor de doemiddagen kan via info@nvmoudenbosch.nl of telefonisch via (06) 83572448.
- Deelname gaat in volgorde van binnenkomst van de aanmeldingen.
- Meedoen aan een doemiddag kost € 3,50.
- De doemiddagen vinden plaats in de Geheerzaal van het museum aan de Markt 30a en duren van twee tot vier uur.

**KNOOP IN JE ZAKDOEK,
ELKE DERDE ZONDAG VAN DE MAAND.**

15 juni: uileballen uitpluizen

21 sept.: tekenworkshop

19 okt.: geen doemiddag

(!) 9 nov.: workshop Djembé

21 dec.: Kerststukje maken

Opgeven kan tot 14 juni 16.00 uur via
info@nvmoudenbosch.nl of (06) 83572448

15 juni: uileballen uitpluizen

In juni staat de doemiddag in het teken van eten. Hè, eten? Ja, wat eet een uil? Je kunt natuurlijk gaan zitten kijken wanneer hij eet, maar je kunt ook z'n tafelresten bestuderen. In de braakballen bevindt zich alles wat de uilemaag niet verteert. Daar kunnen spannende en onverwachte dingetjes inzitten.

Een braakbal is meestal rond of ovaal van vorm en bestaat uit de onverteerde resten van dieren, zoals haren, botjes en nagels. Roofvogels hebben twee magen: een die het voedsel verteert en een die de grotere delen tegenhoudt en deze tot een bal kneedt. Maar ook vogels als de reiger, de ijsvogel en zelfs de kauw braken wel eens een bal uit.

De bekendste dieren die braakballen produceren zijn uilen. Deze braakballen worden ook wel uileballen genoemd. Aan een braakbal is vaak goed te zien om welk dier het gaat. Zo heeft iedere uilensoort een eigen soort uilebal qua vorm, grootte en inhoud. Zo'n bal zegt veel over wat het dier heeft gegeten. Braakballen van uilen zijn daarnaast te onderscheiden doordat ze alle botten bevatten. Een uil slikt zijn prooi namelijk in één keer door.

Voor het doen van onderzoek zijn braakballen van een kerkuil het interessantst. Kerkuilen hebben zwakke maagsappen waardoor botmateriaal weinig wordt aangetast. Hierdoor zijn de schedeltjes van de prooien gemakkelijk te determineren. De braakballen van kerkuilen bevatten ook vaak resten van spitsmuizen, in tegenstelling tot die van andere uilen. Spitsmuizen hebben geurklieren op hun lichaam, waardoor ze voor de meeste predatoren niet lekker zijn. Kerkuilen hebben hier geen last van. Hun braakballen zijn vaak makkelijk te vinden: op kerkzolders, in schuren, stallen en andere gebouwen waar kerkuilen regelmatig verblijven, liggen ze vaak voor het rapen. Als ze binnen liggen zijn verse exemplaren eerst zacht en glanzend zwart met wat slijmresten. Later worden ze hard en stevig. De zwartglanzende kleur behouden ze nog lang.

Zo'n braakballenonderzoek lijkt vies, maar dit valt reuze mee. Als je een braakbal vindt, is die meestal droog en schoon. Voor aanvang moeten de braakballen even in lauwwater worden geweekt, dan gaat het uit elkaar peuteren (met pincetten en (prepareer)naalden) makkelijker. Een voorzichtig en nauwkeurig werk, want de botjes en insectenschildjes zijn erg breekbaar. Na verwijdering van haren en veertjes blijven allerlei harde onderdelen van dieren over. Door die onderdeeljes te sorteren en ze soort bij soort op een overzichtskaart te plakken, ontstaat een mooi beeld van het menu van een vogel. De vondsten mogen mee naar huis.

Altijd al in een echt museum willen werken? Dit is je kans!

Het NVMO biedt jongeren in de leeftijd van - pak 'm beet - 10 tot 16 jaar de kans om jeugdgids te worden.

Vanaf 20 augustus t/m eind september leer je in een aantal bijeenkomsten de kneepjes van het vak en..... krijg je een kijkje achter de schermen van het museum, ook op plekken waar je normaal niet komt (of mag komen). In de hele maand oktober kun je dan als gediplomeerd gids bezoekers ontvangen en rondleiden.

Je leert

- hoe je bezoekers ontvangt,
- wat een museum is,
- waarom de collecties bijzonder zijn,
- wat je moet vertellen (en wat niet),
- hoe je rondleidingen geeft.

Hé!
Iets leuks doen?
Word jeugdgids
in het NVMO

Interesse?
Meld je aan via
info@nvmoudenbosch.nl en
kom naar de
kennismakingsbijeenkomst
op 20 augustus.

